

Om Klimarisikoutvalgets rapport Rögnvaldur Hannesson*

Klimarisikoutvalgets rapport er nå lagt fram. Den inneholder få konkrete forslag, og de man kunne forvente uteblir. Diskusjonen foregår på det prinsipielle plan. Rapporten fokuserer ensidig på tenkelige og mindre tenkelige problemer som følge av global oppvarming, men det innrømmes at konsekvensene kunne variere fra land til land. Rapporten gjengir ukritisk skrekks scenariene fra diverse rapporter fra FNs Klimapanel og overdriver de siste årenes temperaturøkning sett i historisk perspektiv.

Klimarisiko er noe Norge isolert sett ikke kan påvirke, til det er norske utslipp av klimagasser for ubetydelige. Klimarisiko er for Norge noe som er gitt utenfra og noe vi må tilpasse oss etter beste evne. Vi kan i den den sammenheng skille mellom to typer risiko;

- (i) risiko som stammer fra faktiske klimaendringer, og
- (ii) risiko som stammer fra de tiltak verdens land måtte gjennomføre for å motarbeide klimaendringer, uansett hvilke effekter de måtte ha. Denne distinksjonen gjør også utvalget flere steder i sin rapport.

Det er risiko av type (ii)-utvalget kommer nærmest til å tallfeste. Hvis andre land gjør alvor av å redusere sine utslipp av klimagasser, vil dette kunne redusere verdien av den norske oljeformuen drastisk. Hvis verden blir fri for fossile brenslere i 2050, vil den norske oljeformuen falle i verdi med nesten 80 % (Figur 5.6). Ingenting illustrer bedre hvor tåpelig det er for norske politikere å ivre for en slik utvikling. På denne bakgrunn skulle man forvente at utvalget ville anbefale at vi må skynde oss å ta opp denne oljen mens den enda har verdi. Konkret ville det si at man raskt åpnet opp flere områder for leteboring og lettet skattleggingen av oljeselskapene for å sikre at de bygget ut alle prosjekter som er lønnsomme før skatt. Dette gjør ikke utvalget. Til deres forsvar kan man nok si at de sikkert er klar over at Parisavtalens målsetting om en verden fri for fossile brenslere i 2050 ikke kommer til å bli oppfylt, og det er da ingen tegn på at vi er på vei dit.

Det står mye fornuftig og velbetenkt i utvalgets rapport, men det er få konkrete tiltak som foreslås; diskusjonen er på det prinsipielle plan, som den gjerne er når man har lite konkret å si. Utvalget er ikke uten unnskyldning; rapportens mest velformulerte understatement er som følger: «det er (så) mye usikkerhet rundt mange sider av risikobildet, at det er svakt kunnskapsgrunnlag for mange av vurderingene» (side 21). Så sant, så sant. Kanskje utvalgets tid ikke var helt inne.

Klimaprofetier

Utvalgets rapport skjennes av at noen klimaprofeter tilsynelatende har fått løpe løpsk i rapportens kapittel om «Klimautfordringen» og noen andre steder. Her fremstilles f.eks. temperaturen de siste ti årene (Figur 3.4) som høyere enn noen gang siden den siste istid. Temperaturmålinger har man ikke for mer enn bortimot 200 år, men det er indikasjoner på at det har vært like varmt eller varmere i verden før. I Middelalderen (omkring år 1000) var temperaturen kanskje like høy eller høyere enn i dag. Så kom Den lille istid som tok knekken på den norrøne bosetning på Grønland. For Norge var det heller ingen klimatisk lykkelig tid. For fem til syv tusen år siden var det varmere enn i dag; det var ikke isbreer i Sør-Norge og det vokste trær på Hardangervidda. Den klimaendring Norge trenger å frykte er avkjøling, ikke oppvarming; den lille oppvarming som har skjedd siden Den lille istid har vært til Norges fordel heller enn det motsatte.

Det tygges drøv på de utsagn at global oppvarming vil kunne redusere verdens produksjon av mat og forårsake massiv hungersnød. Så langt ser vi få tegn til det. Produksjon av ris, mais og hvete har økt jevnt og trutt siden 1961, med små variasjoner fra år til år (Kilde: FAO). Det spekuleres i hetebølger, tørke og ørkendannelse i varme land, men det sies ingenting

National scandal: Elderly woman trying to keep warm by the fireside (picture posed by model) (Image: Getty)

om de muligheter som måtte ligge i at nu ubrukelige områder i Russland, Sibir, Canada og Alaska kunne åpnes opp for dyrking som følge av global oppvarming.

De siste årene har vi fått et nytt begrep, «energifattigdom», om utsatte grupper i rike land som Irland, Storbritannia og Tyskland, på grunn av satsingen på vind- og solenergi som forbrukerne i disse landene får betale via strømregningen. Dette nevnes ikke i utvalgets rapport, som ellers valser ut i det vide og det brede om den fattigdom som kunne følge av global oppvarming.

Ett av få konkrete tiltak som utvalget foreslår er en klimaportal hvor den alminnelige borger skal kunne få informasjon om klimaspørsmål. Utvalget foreslår lenker til ulike nettsted, men bredde i orienteringen har de ikke behov for. Klimarealistene, The Global Warming Policy Forum og The Non-Governmental Panel of Climate Change er ikke blant de foreslåtte lenker.

Skrekks scenarier

Utvalget identifiserer tre tenkelige scenarier for hvordan verdens klima kan komme til å utvikle seg frem til og hinsides kommende århundreskifte.

Om det dystreste leser vi at «[o]ver lang tid endres værssystemene og havsirkulasjonen, og mye av livet på land og i havet dør ut. Forstyrrelser i systemene for mat- og vanntilgang, ekstremvær og hetebølger gjør deler av jorden nær ulevelig for avanserte livsformer. All is smelter og havet stiger titalls meter over noen århundrer.»

Med en så velutviklet sans for fantasi ville man trodd at utvalget ville ha nevnt geoengineering som den alvorligste klimatrussel Norge står overfor. Det spekuleres nu i at nettopp det kunne være det eneste som kunne stoppe den globale oppvarming. Er det særlig sannsynlig at man nøyaktig kunne beregne effekten av å sende opp så eller så mange tonn med partikler og spre dem i oppe i stratosfæren?

Ville noen bry seg hvis vi her oppe i nord fryser i hjel?